

• درسنامه های جامع و کامل مطابق با رویکرد امتحان نهایی

• بیش از ۲۶۳۰ سؤال متنوع امتحانی

خلاصه کپسولی

۲۲ کاربرگ امتحانی

به نام خدای مهربان

• برای دریافت آخرین
امتحان نهایی
این کد را اسکن کن.

مقدمه

تا چند سال پیش درس تاریخ جز آن دسته از دروسی بود که کمتر مورد توجه بچه‌ها قرار می‌گرفت و همه سعی می‌کردند وقتی را که بناست برای این درس بگذارند، صرف خواندن درس‌های مهم دیگر کنند؛ چاره‌ای هم نداشتند، چون حجم کتاب هر سه پایه تاریخ بالاست و نکات و مطالبش بسیار، البته ضریب و میزان تأثیرگذاری این درس هم مزید بر علت بود. کسی به ضریب اهمیت نمی‌دهد.

اما دیگر ماجرا عوض شده است. درس تاریخ سری در سرها پیدا کرده و خودش را بالا کشیده و همراه با جغرافیا ضریبش به ۵ رسیده است. برای موفقیت در امتحان روش مطالعه‌تان را تغییر دهید. یعنی دقیقاً چه کار کنید؟ خودتان را با رویکرد جدید آموزش و پرورش و سنجش تطبیق دهید. به عبارت دیگر سعی کنید درس تاریخ را علت - معلولی بخوانید تا پیوند مطالبش را درک کنید و از پس هر پرسش تشریحی و تستی که می‌بینید بر بیایید. ضراحان کنکور و به خصوص ضراحان امتحان پایانی رویکرد قدیمی را کنار گذاشته‌اند و به تبع سبک سوالات آن‌ها هم تغییر کرده است؛ بنابراین می‌طلب شما هم سبک مطالعه‌تان را تغییر دهید و تاریخ را به گونه‌ای دیگر بخوانید و از هیچ نکته آن به راحتی نگذرید.

من از بچگی عاشق تاریخ - حالا چه فیلم، سریال، کتاب، قصه و... - بودم. یاد می‌آید شب‌های امتحان تاریخ، تا صبح بیدار می‌نشستم و خط به خط کتاب درسی‌ام را می‌خواندم و بیشتر اوقات سعی می‌کردم مطالب را حفظ کنم تا بلکه بتوانم به هر سوالی که آمده پاسخ بدهم. در واقع من حفظ می‌کردم؛ چون اصلاً نمی‌دانستم سبک و سیاق سوال‌ها به چه شکل خواهند بود و تنها خود را به حفظیاتم مجهز می‌کردم که این روش غلط بود. چرا؟ چون وقتی می‌رفتم سر جلسه امتحان و سوال‌ها را می‌دیدم، تازه می‌فهمیدم تمام تلاش‌هایم بی‌ثمر هستند.

اکنون که سال‌ها از آن روزها می‌گذرد و خودم دبیر و مؤلف آموزشی درس تاریخ هستم، به بچه‌ها می‌گویم که تاریخ خواندن یا بهتر است بگوییم هر درس حفظی - دانشی، قلق مخصوص به خود را دارد و آن قلق چیست؟ اینکه بدانید از هر مبحث و متنی چگونه سوال می‌آید. به عبارت دیگر یک متن گنجایش چه سوالی دارد؟ صحیح - غلط، جای خالی، کوتاه پاسخ یا چه؟ پس وقتی بدانید درستان را چگونه بخوانید، کار برایتان ساده‌تر می‌شود. اینجا بچه‌ها در پاسخ می‌گویند که آقا ما که معلم نیستیم که بدانیم هر مبحث چه ظرفیت پرسشی دارد؛ چاره کار کجاست؟ چاره کار یا بهتر بگوییم ابزار کارتان تمرین و تکرار سوال است؛ یعنی از یک منبع استفاده کنید تا بتوانید از پس هر مبحث و پرسش‌هایش بر بیایید.

کتابی که در دستتان است، دقیقاً این ویژگی را دارد. در ابتدا گفتیم که درس تاریخ مهم شده است؛ پس با توجه به تمام گفته‌هایم نتیجه می‌گیریم که با تکرار پرسش‌ها و دیدن انواع سوال‌ها می‌شود به هدف رسید. این کتاب علاوه بر درسنامه‌های کامل و کاربردی - با کلی نکته - انواع سوال‌هایی را که ممکن است از خط به خط کتاب مطرح شود، در قالب نوع سوالات امتحان نهایی (که در سال‌های قبل برگزار شده) تاریخ آورده تا شما را از هر چیزی که فکرش را بکنید، بی‌نیاز کند؛ بگذارید در گوشتان چیزی بگویم؛ این کتاب قلق تاریخ خواندن را به شما یاد می‌دهد و نمره بیستتان را تضمین می‌کند.

ساختار کتاب

به نظرم به اندازه کافی در خصوص اهمیت امتحانات نهایی و تأثیرش در کنکور شنیدید؛ پس وقت آن است که با ساختار کتاب‌های **بیست‌پای** آشنا شوید.

کتاب پرسوال

مشاوره: هر درس با یک مشاوره کاربردی شروع می‌شود که در آن علاوه بر بارم درس در امتحانات، کلیدواژه‌های مهم درس نیز آورده شده است. **درسنامه:** درسنامه این کتاب حاوی تمامی مطالب مهم و اسامی کتاب است که با خواندن آن دیگر نیازی به مراجعه به کتاب ندارید. **لایه‌لای:** درسنامه به سؤالاتی که داخل درس مطرح شده و جواب آن در کتاب درسی نیامده هم پاسخ داده‌ایم. در ضمن به تمامی پرسش‌های نمونه که در پایان هر درس کتاب آمده و جواب آن اغلب به صورت واضح و روشن در کتاب وجود ندارد، پاسخ داده‌ایم.

سوالات امتحانی: در پایان هر درس سوالات متنوع و کاملی آورده شده در طرح سوالات هم تلاش کردیم از انواع مدل‌هایی که تاکنون در امتحانات نهایی و پایانی سوال طرح شده، استفاده کنیم. همچنین سوالات دشوارتر و خلاقانه‌تر با علامت **++** مشخص شده که شما را بیشتر به کسب نمره ۲۰ نزدیک می‌کند.

کتاب کاربرگ امتحانی

آزمون‌های درس به درس: این آزمون‌ها را به سبک و سیاق امتحان نهایی طراحی کردیم؛ همچنین سعی کردیم تمام نکات مهم امتحان‌خیز هر درس، در قالب این آزمون‌ها بیاید. بنابراین پس از خواندن هر درس، یک امتحان نهایی در حد همان درس در انتظارتان است. **آزمون‌های جامع:** پس از آزمون‌های درس به درس، آزمون‌های جامع آوردیم. از این آزمون‌ها، دو آزمون تألیفی نیم‌سال اول و مابقی آزمون‌های شبیه‌ساز نوبت دوم و آزمون‌های نهایی برگزار شده است. حتماً پس از مطالعه کل کتاب به این آزمون‌ها بپردازید.

کتابچه خلاصه کیسولی: اما بچه‌ها برایتان یک هدیه کوچک اما بسیار کاربردی گذاشتیم. خلاصه کیسولی که در اصل خلاصه کل کتاب است و شامل مهم‌ترین و پرتکرارترین نکات امتحان نهایی است.

فهرست

درس اول: تاریخ و تاریخ‌نگاری

درسنامه ۶
سؤالات امتحانی ۹
پاسخ‌نامه ۱۴۶

درس دوم: تاریخ، زمان و مکان

درسنامه ۱۴
سؤالات امتحانی ۱۷
پاسخ‌نامه ۱۴۷

درس سوم: باستان‌شناسی، در جستجوی ...

درسنامه ۲۲
سؤالات امتحانی ۲۴
پاسخ‌نامه ۱۴۹

درس چهارم: پیدایش تمدن؛ بین‌النهرین و مصر

درسنامه ۳۰
سؤالات امتحانی ۳۵
پاسخ‌نامه ۱۵۱

درس پنجم: هند و چین

درسنامه ۴۲
سؤالات امتحانی ۴۵
پاسخ‌نامه ۱۵۳

درس ششم: یونان و روم

درسنامه ۵۱
سؤالات امتحانی ۵۵
پاسخ‌نامه ۱۵۵

درس هفتم: مطالعه و کاوش در گذشته‌های دور

درسنامه ۶۳
سؤالات امتحانی ۶۵
پاسخ‌نامه ۱۵۸

درس هشتم: سیزدهم تمدن ایرانی

درسنامه ۷۱
سؤالات امتحانی ۷۴
پاسخ‌نامه ۱۶۰

درس نهم: از ورود آریایی‌ها تا پایان هخامنشیان

درسنامه ۷۹
سؤالات امتحانی ۸۲
پاسخ‌نامه ۱۶۲

درس دهم: اشکانیان و ساسانیان

درسنامه ۹۰
سؤالات امتحانی ۹۳
پاسخ‌نامه ۱۶۵

درس یازدهم: آیین کشورداری

درسنامه ۹۸
سؤالات امتحانی ۱۰۲
پاسخ‌نامه ۱۶۸

درس دوازدهم: جامعه و خانواده

درسنامه ۱۰۸
سؤالات امتحانی ۱۱۰
پاسخ‌نامه ۱۷۰

درس سیزدهم: اقتصاد و معیشت

درسنامه ۱۱۴
سؤالات امتحانی ۱۱۷
پاسخ‌نامه ۱۷۳

درس چهاردهم: دین و اعتقادات

درسنامه ۱۲۳
سؤالات امتحانی ۱۲۵
پاسخ‌نامه ۱۷۵

درس یازدهم: زبان، علم و آموزش

درسنامه ۱۳۰
سؤالات امتحانی ۱۳۲
پاسخ‌نامه ۱۷۷

درس شانزدهم: هنر و معماری

درسنامه ۱۳۸
سؤالات امتحانی ۱۴۰
پاسخ‌نامه ۱۷۹

تاریخ؛ زمان و مکان

11

۲ در مصر: مصریان نیز گاه‌شماری خورشیدی دقیق و منظمی داشتند.

ویژگی‌ها: ۱- آنان سال را ۳۶۵ و یک چهارم شبانه‌روز محاسبه می‌کردند. ۲- در این گاه‌شماری سال به ۱۲ ماه ۳۰ روزه تقسیم می‌شد و پنج روز اضافی، به آخر ماه دوازدهم افزوده می‌شد. ۳- همچنین برای محاسبه یک چهارم شبانه‌روز اضافی، هر چهار سال یک روز به سال می‌افزودند و به قولی «کبیسه» می‌گرفتند. ۴ در امپراتوری روم و میان مسیحیان: رومیان در آغاز گاه‌شماری دقیقی نداشتند (علت) در سال ۴۶ ق.م ژولیوس سزار (امپراتور روم) دستور داد گاه‌شماری رومی براساس گاه‌شماری مصری اصلاح شود. (معاول)

ویژگی‌ها: ۱- حدود دو قرن پس از آنکه امپراتوری روم دین مسیحیت را رسمی کرد، در سال ۵۲۵ م. نولد حضرت مسیح به عنوان مبدأ گاه‌شماری رومیان (مسیحیان) تعیین شد. ۲- حدود ۱۰۰۰ سال بعد، پاپ گرگوار سیزدهم، به کمک منجمان، بار دیگر گاه‌شماری مسیحیان را اصلاح کرد. ۳- گاه‌شماری مسیحی، امروزه به نام گاه‌شماری میلادی شناخته می‌شود.

۴ در اسلام: گاه‌شماری هجری قمری در بیشتر کشورهای اسلامی رایج است.

ویژگی‌ها: ۱- بر پایه گردش ماه به دور زمین تنظیم شده است. ۲- مبدأ آن محرم سال است که پیامبر (ص) از مکه به مدینه هجرت کرد.

۵ هشامیه: پس‌تر چهار گاه‌شماری در جهان که سه تاکنون مربوط به باستان و یکی‌کنون مربوط به جهان اسلام می‌باشد. خواستون به ویژگی‌ها و نکات هر کرم داشته که می‌دانایا هم قاطعیتون یکنین

تاریخچه گاه‌شماری در ایران

۱ در دوره هخامنشیان: محتوای سنگ‌نوشته‌های بیستون و تخت‌جمشید نشان می‌دهد که گاه‌شماری خورشیدی - قمری بابلی در این دوره رواج داشت، نام ماه‌ها بر اساس فرهنگ و آیین ایرانی بود.

۲ در دوره اشکانیان: گاه‌شماری بابلی، سلوکی و اوستایی متداول شد.

۲ در دوره ساسانیان: گاه‌شماری اوستایی که گاه‌شماری دینی زرتشتیان بود، رایج شد.

ویژگی‌های گاه‌شماری اوستایی:

سال به ۱۲ ماه خورشیدی ۳۰ روزه تقسیم می‌شد، پس پنج روز اضافی را به نام اندرگاه (پنج‌به) به آخر ماه دوازدهم می‌افزودند. از آنجا که در این گاه‌شماری سال را ۳۶۵ شبانه‌روز می‌گرفتند ← در هر ۴ سال یک شبانه‌روز و در هر ۱۲۰ سال ۳۰ شبانه‌روز از سال حقیقی عقب می‌افتاد. ← بعد از هر ۱۲۰ سال، یک ماه به دوازده ماه سال می‌افزودند. مبدأ گاه‌شماری اوستایی، بر تخت نشستن هر پادشاه بود. در آن، ماه‌ها و روزها با اسامی ایزدان و فرشتگان نام‌گذاری شده بود.

۴ در ایران دوران اسلامی: گاه‌شماری هجری قمری رایج شد اما در کنار آن، گاه‌شماری‌های یزدگردی، جلالی، دوازده حیوانی و هجری خورشیدی نیز رواج یافت.

۵ از ۱۳۰۴ تا امروز: گاه‌شماری جلالی یکی از دقیق‌ترین گاه‌شماری‌های جهان است و گاه‌شماری هجری خورشیدی که از سال ۱۳۰۴ ش. در ایران رسمیت یافته، بر اساس آن تنظیم شده است.

جمع‌بندی

- بابلی‌ها: گاه‌شماری خورشیدی - قمری ۱ هر سه سال یک ماه به سال می‌افزودند. ۱ هر ماه ۳۰ یا ۲۹ روز.
- مصریان: گاه‌شماری خورشیدی دقیق و منظم ۱ هر چهار سال، کبیسه می‌گرفتند. ۱ پنج روز اضافی، به آخر ماه دوازدهم افزوده می‌شد. ۱ (هر ماه ۳۰ روز)
- رومیان و مسیحیان: اصلاحات توسط ژولیوس سزار و پاپ گرگوار سیزدهم ۱ مبدأ: میلاد مسیح ۱ گاه‌شماری میلادی
- هجری قمری: رواج در جهان اسلام ۱ گردش ماه به دور زمین ۱ مبدأ هجرت پیامبر از مکه به مدینه
- هخامنشیان: گاه‌شماری خورشیدی - قمری بابلی ۱ نام ماه‌ها ← بر اساس فرهنگ ایرانی
- اشکانیان: گاه‌شماری‌های بابلی، سلوکی و اوستایی
- ساسانیان: گاه‌شماری اوستایی ۱ مبدأ: بر تخت نشستن هر پادشاه ۱ اندرگاه یا پنجه می‌گرفتند ۱ اسامی ماه‌ها و روزها ← نام ایزدان و فرشتگان ۱ (هر ماه ۳۰ روز)
- ایران کنونی: هجری خورشیدی بر اساس گاه‌شماری جلالی ۱ از سال ۱۳۰۴

خط زمان چیست؟

ابتدا باید درباره مفهوم کروئولوژی یا گاه‌شماری همان نظم و ترتیب میان رویدادهاست.

مثال: کورش در فلان سال بر تخت نشست. ۱ در فلان سال به بابل حمله کرد. ۱ در فلان سال مُرد.

حالا با این آمادگی ذهنی سرع مفهوم خط زمان می‌رویم: خط زمان، نموداری است که به وسیله آن می‌توان رویدادهای یک دوره یا دوران‌های مختلف تاریخی را به ترتیب زمان وقوع آن‌ها نشان داد.

۲ در مصر: مصریان نیز گاه‌شماری خورشیدی دقیق و منظمی داشتند.

ویژگی‌ها: ۱- آنان سال را ۳۶۵ و یک چهارم شبانه‌روز محاسبه می‌کردند. ۲- در این گاه‌شماری سال به ۱۲ ماه ۳۰ روزه تقسیم می‌شد و پنج روز اضافی، به آخر ماه دوازدهم افزوده می‌شد. ۳- همچنین برای محاسبه یک چهارم شبانه‌روز اضافی، هر چهار سال یک روز به سال می‌افزودند و به قولی «کبیسه» می‌گرفتند. ۴ در امپراتوری روم و میان مسیحیان: رومیان در آغاز گاه‌شماری دقیقی نداشتند (علت) در سال ۴۶ ق.م ژولیوس سزار (امپراتور روم) دستور داد گاه‌شماری رومی براساس گاه‌شماری مصری اصلاح شود. (معاول)

ویژگی‌ها: ۱- حدود دو قرن پس از آنکه امپراتوری روم دین مسیحیت را رسمی کرد، در سال ۵۲۵ م. نولد حضرت مسیح به عنوان مبدأ گاه‌شماری رومیان (مسیحیان) تعیین شد. ۲- حدود ۱۰۰۰ سال بعد، پاپ گرگوار سیزدهم، به کمک منجمان، بار دیگر گاه‌شماری مسیحیان را اصلاح کرد. ۳- گاه‌شماری مسیحی، امروزه به نام گاه‌شماری میلادی شناخته می‌شود.

۴ در اسلام: گاه‌شماری هجری قمری در بیشتر کشورهای اسلامی رایج است.

ویژگی‌ها: ۱- بر پایه گردش ماه به دور زمین تنظیم شده است. ۲- مبدأ آن محرم سال است که پیامبر (ص) از مکه به مدینه هجرت کرد.

۵ هشامیه: پس‌تر چهار گاه‌شماری در جهان که سه تاکنون مربوط به باستان و یکی‌کنون مربوط به جهان اسلام می‌باشد. خواستون به ویژگی‌ها و نکات هر کرم داشته که می‌دانایا هم قاطعیتون یکنین

تاریخچه گاه‌شماری در ایران

۱ در دوره هخامنشیان: محتوای سنگ‌نوشته‌های بیستون و تخت‌جمشید نشان می‌دهد که گاه‌شماری خورشیدی - قمری بابلی در این دوره رواج داشت، نام ماه‌ها بر اساس فرهنگ و آیین ایرانی بود.

۲ در دوره اشکانیان: گاه‌شماری بابلی، سلوکی و اوستایی متداول شد.

۲ در دوره ساسانیان: گاه‌شماری اوستایی که گاه‌شماری دینی زرتشتیان بود، رایج شد.

ویژگی‌های گاه‌شماری اوستایی:

سال به ۱۲ ماه خورشیدی ۳۰ روزه تقسیم می‌شد، پس پنج روز اضافی را به نام اندرگاه (پنج‌به) به آخر ماه دوازدهم می‌افزودند. از آنجا که در این گاه‌شماری سال را ۳۶۵ شبانه‌روز می‌گرفتند ← در هر ۴ سال یک شبانه‌روز و در هر ۱۲۰ سال ۳۰ شبانه‌روز از سال حقیقی عقب می‌افتاد. ← بعد از هر ۱۲۰ سال، یک ماه به دوازده ماه سال می‌افزودند. مبدأ گاه‌شماری اوستایی، بر تخت نشستن هر پادشاه بود. در آن، ماه‌ها و روزها با اسامی ایزدان و فرشتگان نام‌گذاری شده بود.

۴ در ایران دوران اسلامی: گاه‌شماری هجری قمری رایج شد اما در کنار آن، گاه‌شماری‌های یزدگردی، جلالی، دوازده حیوانی و هجری خورشیدی نیز رواج یافت.

۵ از ۱۳۰۴ تا امروز: گاه‌شماری جلالی یکی از دقیق‌ترین گاه‌شماری‌های جهان است و گاه‌شماری هجری خورشیدی که از سال ۱۳۰۴ ش. در ایران رسمیت یافته، بر اساس آن تنظیم شده است.

جمع‌بندی

- بابلی‌ها: گاه‌شماری خورشیدی - قمری ۱ هر سه سال یک ماه به سال می‌افزودند. ۱ هر ماه ۳۰ یا ۲۹ روز.
- مصریان: گاه‌شماری خورشیدی دقیق و منظم ۱ هر چهار سال، کبیسه می‌گرفتند. ۱ پنج روز اضافی، به آخر ماه دوازدهم افزوده می‌شد. ۱ (هر ماه ۳۰ روز)
- رومیان و مسیحیان: اصلاحات توسط ژولیوس سزار و پاپ گرگوار سیزدهم ۱ مبدأ: میلاد مسیح ۱ گاه‌شماری میلادی
- هجری قمری: رواج در جهان اسلام ۱ گردش ماه به دور زمین ۱ مبدأ: هجرت پیامبر از مکه به مدینه
- هخامنشیان: گاه‌شماری خورشیدی - قمری بابلی ۱ نام ماه‌ها ← بر اساس فرهنگ ایرانی
- اشکانیان: گاه‌شماری‌های بابلی، سلوکی و اوستایی
- ساسانیان: گاه‌شماری اوستایی ۱ مبدأ: بر تخت نشستن هر پادشاه ۱ اندرگاه یا پنجه می‌گرفتند ۱ اسامی ماه‌ها و روزها ← نام ایزدان و فرشتگان ۱ (هر ماه ۳۰ روز)
- ایران کنونی: هجری خورشیدی بر اساس گاه‌شماری جلالی ۱ از سال ۱۳۰۴

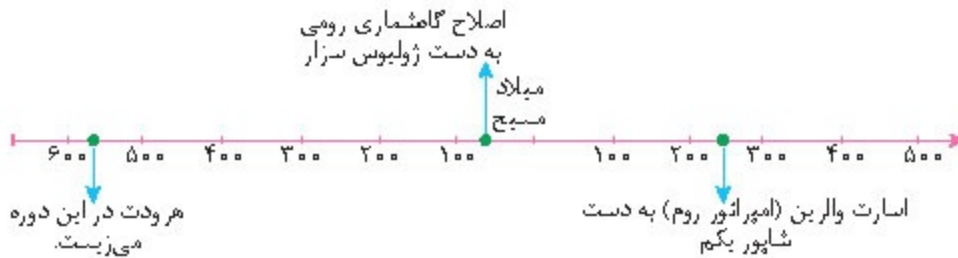
خط زمان چیست؟

ابتدا باید درباره مفهوم کروئولوژی یا گاه‌شماری همان نظم و ترتیب میان رویدادهاست.

مثال: کورش در فلان سال بر تخت نشست. ۱ در فلان سال به بابل حمله کرد. ۱ در فلان سال مُرد.

حالا با این آمادگی ذهنی سرع مفهوم خط زمان می‌رویم: خط زمان، نموداری است که به وسیله آن می‌توان رویدادهای یک دوره یا دوران‌های مختلف تاریخی را به ترتیب زمان وقوع آن‌ها نشان داد.

مثال: به خط زمان (نمودار) زیر توجه کنید:

تاریخ و مکان: تأثیر جغرافیا بر رویدادهای تاریخی

● مکان، رکن مهم دیگر در مطالعه تاریخ است و به‌طور کلی همه وقایع تاریخی در بستر مکان و محیط رخ می‌دهند.

عوامل جغرافیایی مانند آب، خاک و...
تأثیر مهمی بر زندگی مردمان نواحی مختلف می‌گذارند.

تأثیر پدیده‌های طبیعی بر تحولات تاریخی

این موضوع از دیرباز مورد توجه مورخان بوده است.

مثال اول: هرودت که در درس اول با او بیشتر آشنا شدید، به‌منظور نگارش کتابش به مصر، فینیقیه و جاهای دیگر سفر می‌کرد و شرایط طبیعی آن سرزمین‌ها را بررسی می‌نمود.

مثال دوم: ابن‌خلدون، اندیشمند مسلمان تونس‌ای که در قرن هشتم هجری قمری می‌زیست، بخشی از **مقدمه کتاب العبر** خود را به تأثیر اقلیم و جغرافیا اختصاص داد.

مثال سوم: گرچه از کتابتان حذف شده ولی بد نیست بدانید که **مسعودی** هم مثل هرودت دست به سفر می‌زد تا موقعیت جغرافیایی پدیده‌های مختلف را بررسی کند.

برخی محققان و پژوهش‌ها، مثل همین کتاب تاریخ دهم شما، به تأثیر پدیده‌های جغرافیایی مثل رودهای دجله و فرات، نیل، کارون و سند و جلگه‌های حاصل‌خیز آن‌ها بر شکل‌گیری تمدن‌های باستانی بین‌النهرین، مصر و ایران و هند توجه کرده‌اند.

جغرافیای تاریخی

جغرافیای تاریخی به مطالعه مناطق و سرزمین‌های مختلف در گذشته می‌پردازد و تأثیر محیط طبیعی و عوامل جغرافیایی را بر رویدادهای تاریخی مثل شکل‌گیری تمدن‌ها و... مطالعه می‌کند.

مثلاً: در اثر توجه بیشتر پژوهشگران در چند دهه اخیر به ارتباط میان تاریخ و جغرافیا، پدید آمد.

نقشه‌های تاریخی

یکی دیگر از پیامدهای ارتباط جغرافیا و تاریخ، اهمیت یافتن نقشه در مطالعه تاریخ است.

نقشه‌ها انواع مختلف اطلاعات، شامل قلمرو و حکومت‌ها، مرزها، پایتخت‌ها، شهرها، پناهای مهم، شبکه راه‌ها، مسیرهای تجاری و محل دقیق رویدادها و... را نمایش می‌دهند.

پیشرفت و تکامل شیوه‌های پژوهش در تاریخ در قرون اخیر **توجه** مورخان به اهمیت استفاده از نقشه‌ها پی برد. به‌طوری که در تألیفات تاریخی مربوط به این دوره، نقشه‌هایی از دوره‌های مختلف تاریخی تهیه و ترسیم شده است.

امروزه از نقشه‌های تاریخی برای ارائه اطلاعات مختلف **اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، جمعیتی و دیگر جلوه‌های حیات اجتماعی انسان** در گذشته استفاده می‌شود.

خلیج فارس در نقشه جهان بطایموس متن لاتین به نقل از دائرةالمعارف المانی لایپزیک - ۱۸۹۵

سؤالات امتحانی

● ● ● ● ● ● ● ● بخش اول: تاریخ، زمان و گاه‌شماری ● ● ● ● ● ● ● ●

سؤالات صحیح و غلط

۹۷. بدون آگاهی از زمان وقوع رویدادها نمی‌توان به درک درستی از تاریخ دست یافت.
۹۸. ایرانیان در تنظیم و تدوین گاه‌شماری پیشگام بودند.
۹۹. در دوره هخامنشیان، گاه‌شماری اوستایی رایج بود.
۱۰۰. در ایران دوران اسلامی، در کنار گاه‌شماری‌های متعدد، منبأ، هجری شمسی بود.
۱۰۱. کنستانتین، امپراتور روم، نخستین کسی بود که گاه‌شماری رومیان را اصلاح کرد.
۱۰۲. گاه‌شماری جلالی از دقیق‌ترین گاه‌شماری‌های جهان است.
۱۰۳. گاه‌شماری هجری خورشیدی براساس گاه‌شماری جلالی تنظیم شده است.
۱۰۴. گاه‌شماری هجری قمری امروزه همچنان رایج است.
۱۰۵. ویژگی مشترک گاه‌شماری اوستایی و مصری، اضافه کردن ۵ روز اضافی به آخر ماه دوازدهم است.
۱۰۶. دانش تاریخ بدون توجه به زمان معنایی ندارد؛ زیرا رویدادهای تاریخی در زمان معینی در گذشته رخ داده‌اند.
۱۰۷. در گاه‌شماری خورشیدی - قمری سال به ۱۲ ماه ۲۸ روزه تقسیم می‌شود.

سؤالات وصل کردنی

۱۰۸. هریک از عبارتهای ستون سمت راست که بیلتگر انواع گاه‌شماری است، با تمدن‌های ستون سمت چپ مرتبط است؛ آن‌ها را به هم وصل کنید.
(در ستون چپ دو مورد اضافی است.)

الف) گاه‌شماری خورشیدی - قمری	⊗	۱- مصر	⊗
ب) گاه‌شماری اوستایی	⊗	۲- هخامنشیان	⊗
ج) گاه‌شماری خورشیدی	⊗	۳- ساسانیان	⊗
		۴- ایران دوران اسلامی	⊗
		۵- روم	⊗

۱۰۹. هریک از عبارتهای ستون سمت راست که ناظر بر اسامی و مفاهیم مربوط به گاه‌شماری است، با عبارتهای ستون سمت چپ مرتبط است؛ آن‌ها را به هم وصل کنید. (در ستون چپ سه مورد اضافی است.)

الف) امپراتور روم در سال ۴۶ ق.م	⊗	۱- اوربان دوم	⊗
ب) نام دیگر اندرگاه	⊗	۲- ژولیوس سزار	⊗
ج) پاپ اصلاح‌کننده گاه‌شماری میلادی	⊗	۳- کنستانتین	⊗
		۴- گرگوار سیزدهم	⊗
		۵- خمه	⊗
		۶- پنجه	⊗

سؤالات جای خالی

۱۱۰. گاه‌شماری، نظامی است که انسان برای اندازه‌گیری دقیق بداع کرده است.
۱۱۱. در گاه‌شماری هخامنشی، ماهها براساس فرهنگ و آیین نام‌گذاری شده‌اند.
۱۱۲. گاه‌شماری که در آن پنج روز اضافی را به نام اندرگاه به آخر ماه دوازدهم می‌افزودند، متعلق به است.
۱۱۳. دانش اندازه‌گیری زمان ارتباطی نزدیک با علم دارد. (باستان‌شناسی - نجوم - ادبیات)
۱۱۴. وسیله‌ای که برای رصد ستارگان و سیارگان اختراع شده، نام دارد.
۱۱۵. گاه‌شماری در دوره اشکانیان رواج نداشت. (اوستایی - سلوکی - بابایی - جلالی)
۱۱۶. گاه‌شماری که تقویم رایج در بیشتر کشورهای اسلامی است، بر پایه گردش ماه به دور زمین است.
۱۱۷. یکی از دقیق‌ترین گاه‌شماری‌هاست که تقویم کنونی کشورمان براساس آن تنظیم شده است.
۱۱۸. در گاه‌شماری اوستایی، ماهها و روزهای هر ماه با اسامی نام‌گذاری شده بودند.
۱۱۹. نموداری است که به وسیله آن می‌توان ترتیب زمان وقوع رویدادها را نشان داد. (خط زمان - کره جغرافیایی - نقشه)

سؤالات چهارگزینه‌ای

۱۲۰. نیاز انسان به زمان سنجی سبب اختراع چه وسیله‌ای شد؟
☐ (۱) نقشه ☐ (۲) خط زمان ☐ (۳) کره جغرافیایی ☐ (۴) انواع ساعت‌ها
۱۲۱. ژولیوس سزار، دستور داد تا گاه‌شماری رومی‌ها براساس کدام گاه‌شماری اصلاح شود؟
☐ (۱) اوستایی ☐ (۲) مصری ☐ (۳) بابلی ☐ (۴) سلوکی
۱۲۲. دین مسیحیت توسط کدام امپراتوری رسمیت یافت؟
☐ (۱) ایران ☐ (۲) یونان ☐ (۳) روم ☐ (۴) بین‌النهرین
۱۲۳. به ترتیب مبدأ گاه‌شماری اسلام و مسیحیان، چیست؟
☐ (۱) هجرت رسول اکرم به مدینه - میلاد مسیح ☐ (۲) فتح مکه - رسمیت یافتن مسیحیت
☐ (۳) هجرت رسول اکرم به مدینه - رسمیت یافتن مسیحیت ☐ (۴) فتح مکه - میلاد مسیح
۱۲۴. مبدأ گاه‌شماری در دوره ساسانیان چه بود؟
☐ (۱) به تخت نشستن هر پادشاه ☐ (۲) تأسیس سلسله ساسانی ☐ (۳) میلاد زرتشت ☐ (۴) اخراج یونانیان از ایران
۱۲۵. گاه‌شماری اوستایی در چه دوره‌ای در ایران رواج یافت؟
☐ (۱) هخامنشیان ☐ (۲) ساوکیان ☐ (۳) ساسانیان ☐ (۴) اشکانیان
۱۲۶. کدام یک از گاه‌شماری‌های زیر، سال کبیسه داشت؟
☐ (۱) لشکلی ☐ (۲) خورشیدی ☐ (۳) سلوکی ☐ (۴) خورشیدی - قمری

سؤالات کوتاه پاسخ

۱۲۷. تقویم رایج کدام کشورها، هجری قمری است؟
۱۲۸. تقویم هجری شمسی از چه سالی در ایران رایج شد؟
۱۲۹. دو رکن اصلی تاریخ را نام ببرید.
۱۳۰. آندرگاه چیست؟
۱۳۱. رویدادهای تاریخ ایران بر پایه کدام گاه‌شماری‌ها تنظیم شده است؟
۱۳۲. در کدام گاه‌شماری هر سه سال یک ماه به سال می‌افزودند؟
۱۳۳. مبدأ گاه‌شماری اسلامی، دینی است یا طبیعی؟

تعریف اصطلاحات یا مفاهیم تاریخی

۱۳۴. کبیسه:
۱۳۵. کروئولوژی:
۱۳۶. گاه‌شماری:
۱۳۷. اسطرلاب:
۱۳۸. خط زمان:
۱۳۹. گاه‌شماری جلالی:

مقایسه پدیده‌های تاریخی

۱۴۰. سال قمری و سال خورشیدی چند روز با هم تفاوت دارد؟
۱۴۱. شباهت تقویم اوستایی و هجری خورشیدی در چیست؟
۱۴۲. به ترتیب نام هر یک از ابزارهای زیر را بنویسید و آن‌ها را به‌طور کل با هم مقایسه کنید.

الف

ب

ج

۵ اظهار نظر و قضاوت

۱۴۳. به نظر شما، دقیق‌ترین گاه‌شماری جهان کدام است؟
 ۱۴۴. به نظر شما، چرا زمان یکی از ارکان اساسی تاریخ است؟
 ۱۴۵. به نظر شما، کدام‌یک از تمدن‌های باستانی در تدوین و تنظیم گاه‌شماری پیستگام بودند؟

۵ توصیف، فهرست و طبقه‌بندی اجزا یا ویژگی‌های پدیده‌های تاریخی

۱۴۶. دانش و مهارت اندازه‌گیری زمان با چه علوم ارتباط دارد؟
 ۱۴۷. از چه منابعی متوجه می‌شویم که چه گاه‌شماری‌ای در دوره هخامنشیان رواج داشت؟

۵ کاربرست شواهد و مدارک تاریخی

- متن‌های زیر را بخوانید و به پرسش‌های مربوط به آن پاسخ دهید.
 الف) مبدأ دینی از رایج‌ترین مبدأهای گاه‌شماری در جهان است. یهودیان مبدأ گاه‌شماری خود را براساس پیدایش و آفرینش انسان، مسیحیان بر مبنای تولد حضرت عیسی و مسلمانان بر پایه هجرت رسول اکرم به مدینه تنظیم کرده‌اند.
 ۱۴۸. رایج‌ترین مبدأ گاه‌شماری چیست؟
 ۱۴۹. به ترتیب مبدأ گاه‌شماری یهودیان و مسیحیان را ذکر کنید.
 ب) فرض کنید که مورخی هستید و در دوره خسرو اتوشتیروان زندگی می‌کنید. خسرو اتوشتیروان پس از قباد و برچیدن بساط مزدک، بر تخت نشست و اصلاحاتی را انجام داد.
 ۱۵۰. اگر شما بخواهید درباره حوادث دوران خسرو اتوشتیروان چیزی بنویسید و روزشمار بزنید، از کدام مبدأ بهره می‌برید و کدام گاه‌شماری مبنای کارتان خواهد بود؟

۵ سؤالات تشریحی (علل، دلایل، آثار، نتایج و پیامدهای تاریخی)

۱۵۱. مبدأ گاه‌شماری مسیحیان در چه سالی تعیین شد و هزارسال بعد از آن، چه اتفاقی برای آن افتاد؟
 ۱۵۲. در گاه‌شماری اوستایی، سال به چند ماه و چند روز تقسیم شده است؟
 ۱۵۳. گاه‌شماری هجری خورشیدی چگونه و از چه سالی در ایران رسمیت یافت؟
 ۱۵۴. در گاه‌شماری اوستایی مبنای نام‌گذاری روزها و ماه‌ها چیست؟
 ۱۵۵. ایرانیان در گاه‌شماری اوستایی، روز و ماه و سال را چگونه تنظیم می‌کردند؟
 ۱۵۶. درباره گاه‌شماری ببلای توضیح دهید.
 ۱۵۷. وضعیت گاه‌شماری در میان رومیان چگونه بوده است؟ توضیح دهید.

۲۰+ سؤالات ۲۰ساز

۱۵۸. بر روی یک خط زمان، به ترتیب رویدادهای زیر را نشان دهید.
 الف) به قدرت رسیدن کوروش در یارس (سال ۵۵۹ ق.م)
 ب) مرگ بزرگدرد سوم، آخرین پادشاه ساسانی (سال ۶۵۱ م)
 ج) فتح بابل به دست کوروش (سال ۵۳۹ ق.م)
 ۱۵۹. فرض کنید در کستی، میان دریایی طوفانی گرفتار هستید. پس از طوفان، ابرها کنار می‌روند و می‌خواهید براساس رصد ستارگان، مسیر خود را پیدا کنید، از چه وسیله‌ای استفاده می‌کنید؟
 ۱۶۰. حدوداً در چه سالی، یاپ گرگوار سیزدهم، تقویم میلادی را اصلاح کرد؟ (راهنمایی: حواستان به سال تعیین مبدأ گاه‌شماری میلادی باشد).
 ۱۶۱. گاه‌شماری هجری قمری چه ویژگی‌هایی دارد؟

● ● ● ● بخش دوم: تاریخ و مکان؛ تأثیر جغرافیا بر رویدادهای تاریخی ● ● ● ●

۵ سؤالات صحیح و غلط

۱۶۲. کتاب العبر اثر قدیسمند یونانی است.
 ۱۶۳. ابن خلدون در قرن سوم هجری قمری می‌زیست.
 ۱۶۴. هرودت به تأثیر جغرافیا و اقلیم بر پدیده‌ها و رویدادهای تاریخی توجه داشت.
 ۱۶۵. در اثر توجه پژوهشگران به ارتباط میان تاریخ و جغرافیا، جغرافیای تاریخی پدید آمد.

سؤالات وصل کردنی

۱۶۶. هر يك از عبارت‌های ستون سمت راست، با اسامی ستون سمت چپ مرتبط است؛ آن‌ها را به هم وصل کنید. (دو مورد از ستون سمت چپ اضافه است.)

الف) مورخ مشهور یونانی	☒	☒	۱- ابن خلدون
ب) لندشمند تونس	☒	☒	۲- گزنفون
ج) اصلاح‌کننده گاه‌شماری رومی	☒	☒	۳- هرودت
	☒	☒	۴- پاپ گرگوار سیزدهم
	☒	☒	۵- کنستانتین

۱۶۷. هر يك از عبارت‌های ستون سمت راست که بی‌تکرار علوم و وسیله‌های کاربردی در علم تاریخ هستند، با ستون سمت چپ مرتبط است؛ آن‌ها را به هم وصل کنید. (دو مورد در ستون سمت چپ اضافه است.)

الف) به تأثیر جغرافیا بر رویدادهای تاریخی می‌پردازد.	☒	☒	۱- خط زمان
ب) وسیله‌ای است که امروزه به کمک آن می‌توانیم دستاوردهای فرهنگی را نمایش دهیم.	☒	☒	۲- کروئولوژی
	☒	☒	۳- جغرافیای تاریخی
	☒	☒	۴- نقشه‌های تاریخی

سؤالات جای خالی

۱۶۸. یکی از ارکان مهم در مطالعه تاریخ است. (مکان - باستان‌شناسی)
۱۶۹. هرودت مورخ مشهور است.
۱۷۰. العبر اثر معروف است. (ابن خلدون - ابن خردادبه)
۱۷۱. یکی از پیوندهای ارتباط جغرافیا و تاریخ، اهمیت‌یافتن در مطالعه تاریخ است. (نقشه - خط زمان)
۱۷۲. امروزه از نقشه‌های تاریخی برای ارائه اطلاعات علمی همچون استفاده می‌شود. (فیزیک - اقتصاد)
۱۷۳. جغرافیای تاریخی به مطالعه مناطق و سرزمین‌های مختلف در می‌پردازد. (گذشته - حال حاضر)
۱۷۴. همه وقایع و تحولات تاریخی در بستری از و رخ می‌دهد.

سؤالات چهارگزینه‌ای

۱۷۵. سرزمین بین‌النهرین در محاورت با کدام پدیده جغرافیایی و اقلیمی زیر شکل گرفته است؟
- ۱) کوه‌های البرز ☐ ۲) دو رود دجله و فرات ☐
- ۳) رود نیل ☐ ۴) جلگه حاصل‌خیز کارون ☐
۱۷۶. کدام مورخ مشهور برای نگارش کتاب خود در عهد باستان به مصر، فینیقیه و جاهای دیگر سفر می‌کرد؟
- ۱) هرودت ☐ ۲) ابن خلدون ☐
- ۳) گزنفون ☐ ۴) ابن خردادبه ☐
۱۷۷. نقشه‌های تاریخی کدام یک از اطلاعات زیر را نمایش می‌دهند؟
- ۱) منابع طبیعی، لشکرکشی‌ها و مراکز تجاری ☐ ۲) قلمرو حکومت‌ها، محل استقرار صنایع و تغییرات اقلیمی ☐
- ۳) انواع پوشش گیاهی، بنایهای مهم، ناهمواری‌ها ☐ ۴) شبکه راهها، مسیرهای مهاجرت و محل دقیق رویدادها ☐
۱۷۸. کتاب تاریخ العبر جزء کدام یک از انواع منابع در مطالعه تاریخ است؟
- ۱) دست اول ☐ ۲) فرعی ☐
- ۳) دست دوم ☐ ۴) مقالات ☐

سؤالات کوتاه پاسخ

۱۷۹. لقب هرودت چیست؟
۱۸۰. ابن خلدون چه کسی بود؟
۱۸۱. اگر در قرن هشتم هجری قمری زندگی می‌کردید، کدام مورخ تونس با شما معاصر بود؟
۱۸۲. یکی از پیوندهای ارتباط تاریخ و جغرافیا چیست؟
۱۸۳. امروزه از نقشه‌های تاریخی برای ارائه چه اطلاعاتی استفاده می‌شود؟
۱۸۴. منشأ جغرافیای تاریخی چیست؟

تعریف اصطلاحات یا مفاهیم تاریخی

۱۸۵. جغرافیای تاریخی؛

۱۸۶. نقشه‌های تاریخی؛

مقایسه پدیده‌های تاریخی

۱۸۷. کارکرد نقشه‌های تاریخی را با خط زمان مقایسه کنید.

۱۸۸. نحوه نگارش تاریخ هرودت را با ابن خلدون مقایسه کنید.

۱۸۹. تأثیر مکان و زمان بر تاریخ و مطالعه آن را با هم مقایسه کنید.

اظهار نظر و قضاوت

۱۹۰. به نظر شما، تأثیر مکان و اقلیم بر پدیده‌های تاریخی تا چه حد مهم است؟

۱۹۱. به نظر شما، چرا برخی مورخان مثل هرودت برای نگارش کتاب خود به مسافرت می‌رفتند؟

۱۹۲. به نظر شما، نقشه‌های تاریخی چه اهمیتی در مطالعه تاریخ دارند؟

توصیف، فهرست و طبقه‌بندی اجزا یا ویژگی‌های پدیده‌های تاریخی

۱۹۳. چهار مورد از اطلاعاتی را که در نقشه‌های تاریخی ارائه می‌شود، نام ببرید.

۱۹۴. پنج مورد از عوامل جغرافیایی را که تأثیر مهمی بر زندگی مردمان نواحی مختلف دارند، نام ببرید.

کاربست شواهد و مدرک تاریخی

- متن زیر را بخوانید و به پرسش‌های مربوط به آن پاسخ دهید.

«خلیج فارس یکی از کفون‌های مهم مبادله تجاری و فرهنگی در دوره باستان بود. در کتیبه‌ای که از داریوش یکم هخامنشی در مصر بر جای مانده،

از خلیج فارس به‌عنوان دریایی که از یارس می‌آید، نام برده شده است.»

۱۹۵. اهمیت خلیج فارس در عهد باستان چه بود؟

۱۹۶. در کتیبه باقی‌مانده از داریوش هخامنشی در مصر، با چه عنوانی از خلیج فارس یاد می‌شود؟

سؤالات تشریحی (علل، دلایل، آثار، نتایج و پیامدهای تاریخی)

۱۹۷. جغرافیای تاریخی به مطالعه چه چیزی می‌پردازد؟

۱۹۸. زمان و مکان را به‌عنوان ارکان علم تاریخ، توضیح دهید.

۱۹۹. امروزه از نقشه‌های تاریخی به چه منظوری استفاده می‌شود؟

۲۰۰. ابن خلدون در مقدمه العبر، به چه موردی اشاره می‌کند؟

۲۰۱. اگر شما مورخ باشید و نیاز به یک‌سری از اطلاعات جغرافیایی داشته باشید، سراغ کدام دانش می‌روید؟ دلیل خود را بنویسید.

۲۰۲. درباره تأثیر محیط طبیعی و عوامل جغرافیایی بر رویدادهای تاریخی توضیح دهید.

من کیستم؟

۲۰۳. اندیشمندی اهل تونس هستیم که کتاب العبر را نوشتیم.

۲۰۴. مورخ مشهور یونانی هستیم که به تأثیر جغرافیا بر رویدادهای تاریخی توجه داشتیم.

۲۰۵. در سال ۴۶ ق.م امپراتور روم بودم.

۲۰۶. من حدود ۱۰۰۰ سال پس از رسمیت یافتن مسیحیت، با کمک صحنمان به اصلاح گاه‌شماری پرداختیم.

سؤالات ۲۰+۲۰

۲۰۷. در جهان اسلام، چه کسی به تأثیر اقلیم و طبیعت بر رویدادهای تاریخی توجه نشان داد؟

۲۰۸. با ذکر یک مثال، چگونگی تأثیرگذاری طبیعت و اقلیم را بر پدیده‌ای تاریخی توضیح دهید.

۲۰۹. برای پی بردن به شکل‌گیری و توسعه تمدن‌های باستانی بین‌النهرین، مصر، ایران و هند، کدام پدیده‌ها را می‌توانیم بررسی کنیم؟

۸۹. مطالعه و بررسی گذشته، ارزش و اهمیت میراث فرهنگی را به ما نشان می‌دهد و کمک می‌کند که میراث فرهنگ را بخشی از هویت و شناسنامه ملی خویش بدانیم و در حفظ آن کوشا باشیم.

مشاوره: پرو سرانج جدول فایده‌های تاریخ، مورد دوم هویت حس میهن‌دوستی، بین این مورد از همه جدول مهم‌تره و بی‌اگر موارد ۱ و ۲ رو هم به عنوان پاسخ نوشتی، غلط نیست.

۹۰. تحلیل و تفسیر اطلاعات کار ساده‌ای نیست و مورخان برای انجام این کار نیازمند روش‌ها و مهارت خاصی هستند. کار مورخ در این مرحله شبیه کار کارآگاهان پلیس است، زیرا هر دو به دنبال شواهد و مدارکی هستند که به گونه‌ای گذشته را بررسی و بازسازی کنند.

۹۱. علم تاریخ می‌تواند به مادر ارزیابی و شناخت درست اوضاع و شرایط کنونی جامعه خویش و سایر جوامع و نیز ترسیم افق آینده کمک کند.

مشاوره: باتم پرو سرانج جدول فواید مطالعه تاریخ، قسمت بهره‌گیری از گذشته برای حال و آینده، بین اینها هم تو می‌تونی یکی از این سه مورد رو بنویسی چون همگونی می‌تونم مقهوم رو برسونی.

۹۲. تدوین پرسش‌های تحقیق - زیرا علاوه بر آنکه هدف پژوهش را مشخص می‌کنند، مانع از بیراهه رفتن پژوهشگر از مسیر درست پژوهش می‌شوند.

۹۳. الف) شناسایی منبع ب) شناسایی منابع ج) تحلیل و تفسیر اطلاعات
۹۴. الف) منشور کورش: دست اول ب) مقالات موجود در سایت‌های مختلف: دست دوم

۹۵. منبع دست اول به دو دسته نوشتاری و غیرنوشتاری تقسیم می‌شود: منابع نوشتاری، تمام آثاری است که در نزدیک‌ترین زمان یا هم‌زمان با حادثه نوشته شده‌اند و مورخ خود شاهد رویداد بوده یا خبرش را از شاهدان واقعه گرفته و نوشته است؛ اما منبع غیرنوشتاری به همه آثار دست‌ساخته انسان گفته می‌شود که از گذشته به جای مانده است، مثل ابزارها، کاخ‌ها و...

۹۶. دست اول: زیرا نویسنده این اثر هم‌زمان با رویداد یا با فاصله کمی از آن، دست به قلم برده است.

پاسخ سؤالات درس ۲

۹۷. درست

۹۸. نادرست: مردمان بین‌النهرین و مصر پیشگام بودند.

۹۹. نادرست: در دوره ساسانیان رایج بود.

۱۰۰. نادرست: هجری قمری مبنای بود.

۱۰۱. نادرست: ژولیوس سزار نخستین بار گاهشماری رومی را اصلاح کرد.

۱۰۲. درست ۱۰۴. درست ۱۰۶. درست

۱۰۳. درست ۱۰۵. درست

۱۰۷. نادرست: در گاهشماری خورشیدی - قمری سال ۱۲ ماه ۳۰ یا ۲۹ روزه است.

۱۰۸. الف) ۲ ب) ۳ ج) ۱

۱۰۹. الف) ۲ ب) ۶ ج) ۴

۱۱۰. زمان ۱۱۵. جلالی ۱۲۰. گزینۀ (۴)

۱۱۱. ابرانی ۱۱۶. هجری قمری ۱۲۱. گزینۀ (۲)

۱۱۲. ساسانیان ۱۱۷. جلالی ۱۲۲. گزینۀ (۳)

۱۱۳. نجوم ۱۱۸. ایزدان و فرشتگان ۱۲۳. گزینۀ (۱)

۱۱۴. اسطرلاب ۱۱۹. خط زمان ۱۲۴. گزینۀ (۱)

۹۴. سکه‌های اشکنانی / طاق بستان / منشور کورش

۹۵. ۱) اهداف پژوهش را مشخص می‌کند. ۲) مانع از بیراهه رفتن محقق می‌شوند.

۹۶. تاریخ را منبع معتبر کسب شناخت و تفکر معرفی می‌کند و انسان‌ها را به مطالعه سرگذشت اقوام و ملای خولند.

۹۷. یکسری سنت‌ها که با شناختن آن‌ها می‌توان تاریخ حاضر را تحت فرمان خود درآورد و به سوی مسیر سعادت خود و مردم از آن‌ها بهره برد.

۹۸. ۱) منبع شناخت و تفکر ۲) بهره‌گیری از گذشته برای حال و آینده ۳) تقویت حس میهن‌دوستی و هویت ملی

۹۹. درجه اهمیت و اعتبار

۱۰۰. انتخاب موضوع - تدوین پرسش‌های تحقیق - شناسایی منابع - گردآوری و تنظیم اطلاعات - تحلیل و تفسیر اطلاعات - گزارش یافته‌های پژوهش

۱۰۱. استخراج نتایج و یافته‌های تحقیق و ارائه نتایج پژوهش در قالب گزارش علمی

۱۰۲. منبع دست اول به همه آثاری که در زمان وقوع حادثه یا نزدیک‌ترین زمان به وقوع آن نوشته شده‌اند، می‌گویند. همچنین به تمامی منبع مکتوب و آثار باستانی و تاریخی که از گذشته به جای مانده است، منبع دست اول می‌گویند.

۱۰۳. به همه تحقیقات و آثاری گفته می‌شود که بر پایه منابع دست اول پدید آمده‌اند.

۱۰۴. در مرحله شناسایی منبع، محقق میزان اعتبار و دقت و صحت منبع را می‌سنجد، ولی در مرحله گردآوری و تنظیم اطلاعات، محقق به استخراج اطلاعات مربوط به موضوع از منابع می‌پردازد و اسناد و اطلاعات را دسته‌بندی و تنظیم می‌کند.

۱۰۵. سکه‌های اشکنانی نزدیک‌ترین منبع به دوران اشکنانیان است و کتاب دو قرن سکوت بر اساس منبع دست اول نوشته شده است.

۱۰۶. منبع دست اول نزدیک به رویداد شکل گرفته‌اند اما منبع دست دوم بر اساس منبع دست اول نگارش می‌شوند.

۱۰۷. هر دو به دنبال شواهد و مدارکی هستند که به گونه‌ای گذشته را بازسازی و تفسیر کنند.

۱۰۸. از این جهت که منبع دست اول درباره جنگ‌هاست، منبع مناسبی است، اما چون هر دو دست‌چهار غرض‌ورزی شده‌اند، ممکن است چندان قابل اعتماد نباشد.

۱۰۹. تدوین پرسش‌های تحقیق

۱۱۰. زیر اهداف پژوهش را مشخص می‌کند و مانع از بیراهه رفتن محقق می‌شود.

۱۱۱. در منبع دست اول، زیرا او به حادثه نزدیک است و نمی‌تواند از تمایلات خود دور باشد.

۱۱۲. زیرا مطالعه سرگذشت انسان‌ها و جوامع گذشته منبع ارزشمندی برای پرورش قوه شناخت و تفکر است. جست‌وجوی شواهد و تحلیل و تفسیر عالی و نتایج هر رویداد، قوه درک و مهارت اندیشه‌ورزی را افزایش می‌دهد.

۱۱۳. شش مرحله اصلی

۱۱۴. کمک می‌کند تا بفهمیم که فرهنگ‌ها و جوامع بشری چگونه و تحت تأثیر چه عوامل و شرایطی به وجود آمده، پیشرفت کرده و به وضعیت امروزی رسیده‌اند.

۱۱۵. انتخاب موضوع - گزارش یافته‌های پژوهش

۱۱۶. زیرا نوشته‌های ابن مورخان ممکن است دچار غرض‌ورزی باشد.

۱۱۷. کتاب تاریخ هرودت جزء منابع دست اول است و هرودت نسبت به رخدادهای تاریخی که در کتاب خود آورده، فاصله زمانی کمی دارد از این روست که او خولسته و ناخولسته دچار غرض‌ورزی‌هایی شده است.

۱۱۸. ۱) موضوع تحقیق باید تازه و غیرتکراری باشد. ۲) هر پژوهش باید مسئله‌ای تازه را بررسی کند. ۳) موضوع باید دارای فایده و اثر باشد. ۴) محقق باید موضوعی را برگزیند که دارای منابع و اطلاعات کافی باشد.

۱۵۲. در گاهشماری اوستایی سال به ۱۲ ماه خورشیدی ۳۰ روزه تقسیم می‌شد.
۱۵۳. در سال ۱۳۰۴ ش. گاهشماری هجری خورشیدی بر اساس گاهشماری جلالی تنظیم شد و رسمیت یافت.
۱۵۴. اسامی ایزدان و فرشتگان

۱۵۵. در این گاهشماری سال ۱۲ ماه ۳۰ روزه بود و ۵ روز اضافی را به آخر ماه دوازدهم می‌افزودند. از آنجا که در این گاهشماری سال را ۳۶۵ شبانه‌روز می‌گرفتند در هر ۴ سال یک شبانه‌روز و در هر ۱۲۰ سال، ۳۰ شبانه‌روز از سال حقیقی عقب می‌افتاد.
۱۵۶. بعد از هر ۱۲۰ سال یک ماه به دوازده ماه سال می‌افزودند.

در میان بابلی‌ها گاهشماری خورشیدی - قمری رایج بود. در آن، سال به ۱۲ ماه قمری ۳۰ یا ۲۹ روزه تقسیم می‌شد. از آنجا که سال قمری ۳۵۴ شبانه‌روز و سال خورشیدی ۳۶۵ و یک چهارم شبانه‌روز است، برای رفع این اختلاف، هر سه سال، یک ماه به سال می‌افزودند.

۱۵۷. در سال ۴۶ ق.م ژولیوس سزار دستور داد گاهشماری رومی بر اساس گاهشماری مصری اصلاح شود، چون رومیان گاهشماری دقیقی نداشتند. حدود دو قرن پس از آنکه دین مسیحیت رسمی شد، در سال ۵۲۵ م. میلاد مسیح مبدأ گاهشماری قرار گرفت. حدود ۱۰۰۰ سال بعد، پاپ گرگوار سیزدهم به کمک منجمان اصلاحاتی در این گاهشماری انجام داد.

۱۵۸. اسطرلاب

۱۵۹. اسطرلاب
۱۶۰. ۱۵۲۵ م.: در سال ۵۲۵ م. تولد حضرت عیسی مبدأ گاهشماری رومیان قرار گرفت و حدود ۱۰۰۰ سال بعد این گاهشماری توسط پاپ گرگوار سیزدهم اصلاح یافت.

۱۶۱. بر پایه گردش ماه به دور زمین تنظیم شده است و مبدأ آن، اقل محرم سالی است که پیامبر اسلام (ص) از مکه به مدینه هجرت کرد.

۱۶۲. نادرست: لندیشمند نونسی (ابن خلدون)

۱۶۳. نادرست: ابن خلدون در قرن هشتم هجری قمری می‌زیست.

۱۶۴. درست ۱۶۵. درست

۱۶۶. الف ۳ ب ۱ ج ۴

۱۶۷. الف ۳ ب ۴

۱۶۸. مکان ۱۷۲. اقتصاد ۱۷۶. گزینۀ (۱)

۱۶۹. یونانی ۱۷۳. گذشته ۱۷۷. گزینۀ (۴)

۱۷۰. ابن خلدون ۱۷۴. زمان - مکان ۱۷۸. گزینۀ (۱)

۱۷۱. نقشه ۱۷۵. گزینۀ (۲) ۱۷۹. پدر تاریخ

۱۸۰. لندیشمند مسلمان نونسی و مؤلف کتاب العبر

۱۸۱. ابن خلدون

۱۸۲. اهمیت یافتن نقشه‌ها در مطالعات تاریخ

۱۸۳. اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، جمعیتی و دیگر جلوه‌های حیات اجتماعی انسان در گذشته

۱۸۴. توجه بیش از پیش پژوهشگران به ارتباط میان تاریخ و جغرافیا

۱۲۵. گزینۀ (۳) ۱۲۷. اسلامی ۱۲۹. زمان و مکان

۱۲۶. گزینۀ (۲) ۱۲۸. ۱۳۰۴ ش.

۱۳۰. در گاهشماری اوستایی سال به ۱۲ ماه خورشیدی ۳۰ روزه تقسیم می‌شد و ۵ روز اضافی را به نام اندرگاه یا پنجه به آخر ماه دوازدهم می‌افزودند.

۱۳۱. میلادی، هجری شمسی و هجری قمری

نکته: اگر با چنین مبحث و سؤالی مواجه شدید، این نکته را در نظر بگیرید که رجوع کنید به یک تقویم امروزی، سه تا تاریخ داریم: میلادی، هجری شمسی و هجری قمری. والسلام!

۱۳۲. گاهشماری خورشیدی - قمری بین‌النهرینی یا بابلی

۱۳۳. دینی

۱۳۴. مصریان برای محاسبه یک چهارم شبانه‌روز اضافی، هر چهار سال یک روز به سال می‌افزودند و به قولی کبیسه می‌گرفتند.

۱۳۵. نظم و ترتیب میان رویدادهای تاریخی است.

۱۳۶. نظامی است که انسان برای اندازه‌گیری دقیق زمان (سال، ماه و روز) ابداع کرده است.

۱۳۷. اسطرلاب وسیله‌ای است که برای رصد خورشید، ماه و دیگر سیارگان و ستارگان اختراع شد.

۱۳۸. نموداری است که به وسیله آن می‌توان رویدادهای یک دوره یا دوران‌های مختلف تاریخی را به ترتیب زمان وقوع آن‌ها نشان داد.

۱۳۹. گاهشماری جلالی یکی از دقیق‌ترین گاهشماری‌های جهان است که تقویم هجری شمسی که از سال ۱۳۰۴ ش. در ایران رسمیت یافت، بر اساس آن تنظیم شده است.

۱۴۰. بازده روز. سال قمری ۳۵۴ روز و سال شمسی ۳۶۵ روز و یک چهارم شبانه‌روز است.

۱۴۱. ماه‌ها بر اساس نام ایزدان و فرشتگان است.

مشاوره: گرچه در متن درسنامه اشاره نکردیم ولی حواست باشد دیگر: الان نام ماه‌های تقویم هجری شمسی همه مثل نام ماه‌های گاهشماری اوستایی می‌مونه.

۱۴۲. الف ساعت شنی ب یک نوع گاهشماری (تقویم) ج اسطرلاب
نیاز به زمان‌سنجی سبب شد تا بشر موفق شود ابزارهایی مانند ساعت‌های آفتابی، آبی و شنی و همچنین وسیله پیچیده‌تری مثل اسطرلاب (ج) را برای رصد خورشید، ماه و دیگر سیارگان و ستارگان اختراع کند. الف) برای زمان‌سنجی و ب) نیز برای زمان‌سنجی و شمارش روز و سال اختراع شد.

۱۴۳. جلالی

۱۴۴. زیرا رویدادهای تاریخی در زمان معینی از گذشته رخ داده‌اند و بدون آگاهی از زمان روی دادن آن‌ها نمی‌توان به درک درستی از تاریخ دست یافت.

۱۴۵. مصر و بین‌النهرین

۱۴۶. ریاضیات، نجوم و فیزیک

۱۴۷. محتوای سنگ‌نوشته‌های بیستون و تخت جمشید

۱۴۸. دینی

۱۴۹. پیدایش و آفرینش انسان / میلاد مسیح

۱۵۰. بر تخت نشستن خسرو و نوشیروان / اوستایی

۱۵۱. در سال ۴۶ ق.م ژولیوس سزار امپراتور روم دستور اصلاح آن را بر اساس گاهشماری مصری داد. در سال ۵۲۵ م. تولد حضرت مسیح مبدأ این گاهشماری قرار گرفت و حدود ۱۰۰۰ سال بعد، پاپ گرگوار سیزدهم به کمک منجمان بار دیگر آن را اصلاح کرد.

۲. نبرد دریایی سالامیس در میان ایرانیان و یونانیان در زمان خشایارشا هخامنشی: یونان به واسطه موقعیت جغرافیایی سرزمینشان با نحوه کشتی رانی آشنایی داشتند و در این زمینه به مراتب پیشرفته‌تر از ایرانیان بودند؛ در نتیجه در این نبرد به پیروزی رسیدند.

۳. مقاومت آریورزن در برابر سپاه اسکندر مقدونی: او سردار سپاه هخامنشی بود که با استفاده از پدیده‌های طبیعی فلات ایران مثل تنگه‌ها، گرندها، کوه‌ها و... توانست مدتی در برابر مقدونیان مقاومت کند.

۴. پدیده‌های جغرافیایی مانند رودهای دجله و فرات، نیل، کارون و سند و جلگه‌های حاصل‌خیز پیرامون آن‌ها

پاسخ سؤالات درس ۳

۲۱۰. درست ۲۱۱. درست

۲۱۲. نادرست: برای دوران پیش از تاریخ کاربرد دارد.

۲۱۳. درست ۲۱۴. درست

۲۱۵. نادرست: شهر پمپنی در ایتالیا قرار دارد.

۲۱۶. الف ۳ ب ۵ ج ۱

۲۱۷. شهر سوخته ۲۱۹. پیش از تاریخ

۲۱۸. گورهای بستانی ۲۲۰. گزینه (د)

۲۲۱. گزینه (ب)

۲۲۲. شناخت انسان و پژوهش در فرهنگ او

۲۲۳. شهر سوخته در ایران - شهر پمپنی در ایتالیا

۲۲۴. منبع ارزشمندی برای مطالعه و شناخت زندگی مردم و دوران پیش از تاریخ به شمار می‌رود.

۲۲۵. گورها و اشیای به دست آمده از آن‌ها

۲۲۶. باستان‌شناسی علمی است که آثار باستانی و تاریخی را به منظور شناخت فرهنگ و شیوه زندگی انسان‌ها و جوامع گذشته بررسی می‌کند.

۲۲۷. کسی است که براساس آثار باقی‌مانده از بشر، گذشته انسان و جامعه، به ویژه تغییرات فرهنگی آن‌ها را در طول زمان بررسی و تحلیل می‌کند.

۲۲۸. به تمامی اشیاء، ابزارها، بناها و مکان‌هایی می‌گویند که ساخته دست بشر و محصول گذشته او هستند.

۲۲۹. مکان‌هایی که باستان‌شناسان در آنجا آثار باستانی و تاریخی را مطالعه و در مواردی کشف می‌کنند.

۲۳۰. باستان‌شناسی علمی است که آثار باستانی و تاریخی را به منظور شناخت فرهنگ و شیوه زندگی انسان‌ها و جوامع گذشته بررسی می‌کند و تاریخ علمی است که به مطالعه جنبه‌های مختلف زندگی انسان و جوامع در گذشته می‌پردازد. هدف باستان‌شناسی شناخت انسان و پژوهش در فرهنگ اوست و هدف علم تاریخ، آگاهی از زندگی اجتماعی انسان در گذشته است.

۲۳۱. نقلی‌ها و اشیای کشف‌شده از غارها منبع ارزشمندی برای مطالعه و شناخت زندگی مردم دوران پیش از تاریخ به شمار می‌روند. نیمه‌های باستانی از روی هم قرار گرفتن چند لایه باستانی تشکیل شده و اطلاعات ارزشمندی درباره زندگی و جوامع انسان در گذشته دارند.

۲۳۲. زیرا آثاری که از آن‌ها به دست می‌آید، اطلاعات ارزشمندی را درباره نظام اجتماعی، باورها، فرهنگ، وضعیت اقتصادی و میزان پیشرفت‌های فنی جوامع گذشته ارائه می‌دهند.

۲۳۳. هنگامی که در دوره‌های زمینی مختلف مردمانی در یک مکان سکونت کنند، به تدریج چند لایه باستانی روی هم قرار می‌گیرد و نیمه‌های باستانی را شکل می‌دهند که برای شناخت زندگی و جامعه انسان در گذشته اهمیت دارد.

۱۸۵. دانشی است که به مطالعه مناطق و سرزمین‌های مختلف در گذشته می‌پردازد و تأثیر محیط طبیعی و عوامل جغرافیایی را بر رویدادهای تاریخی مثل شکل‌گیری تمدن‌ها و... مطالعه می‌کند.

۱۸۶. یکی از پیامدهای ارتباط تاریخ و جغرافیاست که انواع مختلف اطلاعات شامل قلمرو حکومت‌ها، مرزها، پایتخت‌ها، شهرها، بناهای مهم و... را نمایش می‌دهد.

۱۸۷. نقشه‌های تاریخی انواع مختلف اطلاعات، شامل قلمرو حکومت‌ها و... را نشان می‌دهد و خط زمان نموداری است که به وسیله آن، نظم و ترتیب میان پدیده‌های تاریخی را ارائه می‌کنیم.

۱۸۸. هر دو به عامل اقلیم و محیط بر رویدادهای تاریخی توجه داشتند ولی هر دو برای درک بهتر این موضوع دست به مسافرت می‌زد.

۱۸۹. زمان و مکان دو رکن مهم دانش تاریخ هستند و نخستین پرسش تاریخ‌نگاران این است که رویدادهای تاریخی در چه زمینی و کجا رخ داده‌اند.

۱۹۰. مکان، رکنی دیگر در مطالعه تاریخ است و به‌طور کلی همه وقایع تاریخی در بستر مکان و محیط رخ می‌دهند. عوامل جغرافیایی مانند آب، خاک و... تأثیر مهمی بر زندگی مردمان نواحی مختلف دارد.

۱۹۱. زیرا آن‌ها متوجه تأثیر عوامل جغرافیایی بر زندگی مردمان نواحی مختلف و در شکل دادن به رویدادها و تحولات تاریخی بودند.

۱۹۲. نقشه‌های انواع مختلف اطلاعات شامل قلمرو حکومت‌ها، مرزها، پایتخت‌ها و... را نمایش می‌دهند.

۱۹۳. قلمرو حکومت‌ها، پایتخت‌ها، شهرها و بناهای مهم

۱۹۴. آب و هوا، خاک، منابع طبیعی، رودها و دریاها

۱۹۵. یکی از کانون‌های مهم مبادله تجاری و فرهنگی در عهد باستان بود.

۱۹۶. دریایی که از پارس می‌آید.

۱۹۷. جغرافیای تاریخی به مطالعه مناطق و سرزمین‌های مختلف در گذشته می‌پردازد و تأثیر محیط طبیعی بر رویدادهای تاریخی را مطالعه می‌کند.

۱۹۸. هر دو از ارکان مهم دانش تاریخ هستند زیرا رویدادهای تاریخی در زمینی معین و بستر بی‌نام مکان رخ داده‌اند و بدون آگاهی از آن‌ها درک درستی از تاریخ نخواهیم داشت.

۱۹۹. هر روز از نقشه‌های تاریخی برای ارائه اطلاعات مختلف اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، جمعیتی و دیگر جوامع حیات اجتماعی انسان در گذشته استفاده می‌شود.

۲۰۰. تأثیر اقلیم و جغرافیا بر تاریخ، اخلاق و رفتار آدمیان

۲۰۱. جغرافیای تاریخی، زیرابه تأثیر محیط طبیعی و عوامل جغرافیایی بر رویدادهای تاریخی می‌پردازد.

۲۰۲. برای پاسخ به این سؤال ابتدا باید به رکن مکان و جغرافیا در دانش تاریخ اشاره کنیم؛ زیرا رویدادهای تاریخی در بستری جغرافیایی شکل می‌گیرند و عوامل طبیعی بر این رویدادها تأثیر گذارند.

۲۰۳. ابن‌خلدون ۲۰۵. ژولیوس سزار

۲۰۴. هر دو ۲۰۶. پاپ گریگور سیزدهم

۲۰۷. ابن‌خلدون

۲۰۸. بگذارید ابتدا یک راهنمایی بکنیم؛ هر دو سرعت جست‌وجو و کاوش در صفحه ۱۸ کتاب درسی و یکی از موضوعات زیر را انتخاب کنید:

۱. مهاجرت اقوام آریایی از سکونتگاه نخستین در علفزارهای اوراسیا؛ آریایی‌ها به دنبال زندگی و معیشت بهتر و نیز مراتع و علفزارهای بیشتر و البته افزایش جمعیت در زیستگاه اولیه دست به مهاجرت زدند.

تاریخ ۱

کاربرد امتحان

از خود امتحان بگیر!

مجموعه کتاب‌های
پیریت پیک

۲۲ امتحان شامل:

۱۶ امتحان درس به درس استاندارد

۵ امتحان شبیه‌ساز نهایی نوبت اول و دوم

۱ امتحان نهایی

• پاسخ‌نامه تشریحی به همراه ریزبارم و نکات آموزشی و مشاوره‌ای

مهر و ماه

هومان

مرکز تخصصی زبان

امتحان ۲۲: پایان سال		سؤالات نهایی خرداد ۱۴۰۳		مهرماه
رشته: ادبیات و علوم انسانی	پایه: هفتم دوره دوم متوسطه	مدت امتحان: ۹۰ دقیقه	سلامت شروع: ۱۰:۳۰ صبح	
سؤالات درسی: تاریخ (۱)	نام و نام خانوادگی:	تاریخ امتحان: خرداد ۱۴۰۳	تعداد صفحات: ۲	

ردیف	سؤالات	صفحه ۱ از ۲	نمره
------	--------	-------------	------

۱	جمله‌های درست یا نادرست را مشخص کنید. (هر مورد ۰/۲۵) الف) در دوره امپراتوری قدیم مصر، قدرت فرعون‌ها در اوج بود و اهرام سه‌گانه به دستور آنان ساخته شد. ب) دوران تاریخی قلات ایران با تاریخ ماد، که اطلاعات مکتوبی درباره آن وجود دارد، آغاز می‌شود. ج) تقسیم‌بندی افراد در جامعه نخستین آریایی، معرف برتری و امتیاز خاص گروه‌های مختلف بود.	درست ☐ نادرست ☐ درست ☐ نادرست ☐ درست ☐ نادرست ☐	۰/۷۵
۲	کدام یک از گزینه‌های سمت راست با شماره‌های سمت چپ در ارتباط است؟ (در ستون سمت چپ دو مورد اضافی است). (هر مورد ۰/۲۵) الف) پایه‌گذار نخستین سند قانون‌گذاری جهان (۱) ☒ تی هوآنگتی ب) مؤسس سلسله موریای در هند (۲) ☒ حمورابی ج) تکمیل‌کننده دیوار بزرگ چین (۳) ☒ چندراگوپتا (۴) سارگن (۵) آشوکا		۰/۷۵
۳	جاهای خالی را با کلمات مناسب پر کنید. (دو مورد اضافی است). (هر مورد ۰/۲۵) (کاخ اردشیر - کاخ تیسفون - طاق بستان - نقش رستم) الف) معماری ساسانی با ساخت — به اوج رسید. ب) معروف‌ترین نقش برجسته دوره ساسانی، مجموعه — است.		۰/۵
۴	گزینه‌های مناسب را انتخاب کنید. (هر مورد ۰/۲۵) الف) کهن‌ترین نشانه و آثار حضور انسان در ایران مربوط به کدام محوطه باستانی است؟ ب) اولین بار نام ماد در کدام منبع ذکر شده است؟ الف) چغاکلان (۱) ☐ چغازنبیل (۲) ☐ کشف رود (۳) ☐ شهر سوخته (۴) ☐ الف) سالتامه شاهان آشوری (۱) ☐ سالتامه شاهان بابلی (۲) ☐ الف) سالتامه شاهان اکدی (۳) ☐ سالتامه شاهان سومری (۴) ☐		۰/۵
۵	به سؤالات زیر پاسخ کوتاه دهید. (هر مورد ۰/۲۵) الف) ویژگی برجسته جشن‌های ایران باستان چه بود؟ ب) معنای واژه آریایی چیست؟		۰/۵
۶	تعریف اصطلاحات یا مفاهیم تاریخی: (هر مورد ۱ نمره) الف) علم تاریخ: ب) گوسان‌ها:		۲
۷	اظهار نظر و فضاوت: (هر مورد ۱ نمره) الف) به نظر شما، چرا کورش هخامنشی در تاریخ همواره تحسین و تکریم شده است؟ ب) به نظر شما، عوامل توانمندی سپاه اشکانیان در نبرد با دشمنان خارجی، مانند امپراتوری روم چه بود؟		۲
۸	مقایسه پدیده‌های تاریخی: (هر مورد ۱ نمره) الف) ویژگی‌های دولت - شهرهای آتن و اسپارت را با یکدیگر مقایسه کنید. ب) شیوه حکومت اشکانیان و ساسانیان را مقایسه کنید.		۲
«ادامه سؤالات در صفحه دوم»			

امتحان ۲۲: پایان سال		سؤالات نهایی خرداد ۱۴۰۳		مهرماه
رشته: ادبیات و علوم انسانی	پایه: هفتم دوره دوم متوسطه	مدت امتحان: ۹۰ دقیقه	ساعت شروع: ۱۰:۳۰ صبح	
سؤالات درسی: تاریخ (۱)	نام و نام خانوادگی:	تاریخ امتحان: خرداد ۱۴۰۳	تعداد صفحه: ۲	

ردیف	سؤالات	صفحه ۲ از ۲	نمره
------	--------	-------------	------

۹	توصیف، فهرست و طبقه‌بندی اجزای ویژگی‌های پدیده‌های تاریخی: (هر مورد ۵/۵) الف) نخستین و دومین گام کار باستان‌شناسان را ذکر کنید. ب) راه‌ها و وسایل حمل و نقل در ایران باستان از چه جنبه‌هایی دارای اهمیت بود؟ (ذکر دو مورد کافی است). ج) در آیین زرتشتی، دو خصلت و ویژگی زن خوب کدام‌اند؟ د) هخامنشیان چه میراث‌های تمدنی به یادگار گذاشته‌اند؟ (ذکر دو مورد کافی است).	۲
۱۰	کاربست شواهد و مدارک تاریخی: (هر مورد ۵/۵) متن زیر را بخوانید و به پرسش‌های آن پاسخ دهید: داریوش یکم در سنگ نوشته کاخ آپادانا شوش گوید: «این کاخ که در شوش برپا ساختم، تزییناتش از مسافت‌های دور آورده شد... الوار درخت سدر از لبنان حمل شد. سنگ گران‌بهای لاجورد و عقیقی که در اینجا به کار رفته، از سغدیان آورده شد. سنگ گران‌بهای فیروزه از خراسان آورده شد که اینجا تراش خورد... کارگرانی که سنگ را تراش دادند، ایونیایی و ساردی (هر دو واقع در آسیای صغیر) بودند. زرگرانی که طلاکاری کردند، مادی و مصری بودند. مردمانی که درودگری کردند، ساردی و مصری بودند. مردانی که آجر پخته درست کردند، بابلی بودند. مردانی که دیوار را زینت‌کاری کردند، مادی و مصری بودند... داریوش شاه گوید: در شوش کاری بسیار بزرگ شد. اهوره‌مزدا، مرا حمایت کند... الف) محتوای این سنگ نوشته، کدام ویژگی هنر و معماری هخامنشی را نشان می‌دهد؟ ب) فراوانی نام‌های مناطق در این سنگ نوشته، کدام ویژگی حکومت هخامنشی را نشان می‌دهد؟	۱
۱۱	نشریحی: (علل، دلایل، آثار، نتایج و پیامدهای تاریخی) درگاه شماری اوستایی، چگونه مشکل عقب افتادن یک شبانه روز در هر ۴ سال از سال حقیقی حل می‌شد؟	۵/۵
۱۲	ابداع کشاورزی چه پیامدهای مهمی برای بشر داشت؟ (ذکر یک مورد کافی است).	۵/۵
۱۳	چرا اقوام آریایی برخلاف مردمان ایلام، بین‌النهرین، یونان و... برای خدایان خویش معابد باشکوه نمی‌ساختند؟	۵/۵
۱۴	زبان‌های ایرانی نو، به چه زبان‌هایی گفته می‌شود؟	۵/۵
۱۵	اهداف سلوکوس و جانشینان او از ایجاد شهرهای جدید و کوچاندن یونانیان به این شهرها چه بود؟ (ذکر دو مورد کافی است).	۱
۱۶	نتایج و دستاوردهای کاوش‌ها و تحقیقات جدید را درباره تاریخ ایران باستان توضیح دهید. (ذکر دو مورد کافی است).	۱
۱۷	عوامل مؤثر در سقوط ساسانیان را بنویسید. (ذکر دو مورد کافی است).	۱
۱۸	نظام طبقاتی جامعه ایران در عصر ساسانیان تحت تأثیر چه عواملی گسترش یافت و تثبیت شد؟	۱
۱۹	چرا اشکانیان و ساسانیان مانع از ارتباط مستقیم تجاری میان امپراتوری روم با هند و چین می‌شدند؟	۱
۲۰	چرا دوره ساسانیان اهمیت بسزایی در تاریخ دین زرتشتی دارد؟	۱
۲۰	جمع نمرات	۲۰

ب) طاق بستان (۲۵۵) (درس ۱۶)

توجه: فقط یک بار در متن کتاب درسی درباره نقش رستم می خوانیم و آن هم مربوط به کتیبه ساپور یکم در کعبه زرتشت در این منطقه است.

۴ الف) گزینه ۳ (۲۵۵) (درس ۸) / ب) گزینه ۱ (۲۵۵) (درس ۹)

۵ الف) عبادت و شکرگزاری به درگاه خداوند (کاریک مورد کشف است) (۲۵۵) / ب) شریف و اراده (کاریک مورد کشف است) (۲۵۵) (درس ۹)

قلمی نکنید: تعریف واژه اریایی را با واژه ایران فاطمی نکنید. واژه ایران چون از واژه اریایی گرفته شده، به معنای سرزمین مردمان شریف و اراده است.

۶ الف) تاریخ، علمی است که به مطالعه جنبه های مختلف زندگی انسان ها و جامعه ها در گذشته می پردازد (۲۵۵) و علل و نتایج افکار و اعمال پیشینیان را بررسی و تحلیل می کند. (درس ۱) / ب) در زمان حکومت اشکانی، نفل داستان های ملی و پهلوانی، رواج فراوان یافت (۲۵۵) و شاعران و موسیقی دانان دوره گردی که به گوسان ها معروف بودند، با شور و هیجان بسیار، این داستان ها را حفظ برای مردم می خواندند. (۲۵۵) (درس ۱۵)

توجه: در نظر داشته باشید که اصل و ریشه گوسان ها به دوره اشکانی بار می گردد ولی ما شاهد حضوران ها در دوره ساسانی هم هستیم.

کلیدواژه: شاعران و موسیقی دانان - نفل داستان های ملی و پهلوانی

۷ الف) کوروش نه به دلیل سرزمین هایی که گشود، بلکه به خاطر شخصیت انسانی اش همواره تحسین و تکریم شده است. (۲۵۵) در روزگاری که قتل و غارت و کشتار، روشن معمول فرمانروایان و فاتحان بود، کوروش با پرهیز از چنین رفتاری، شکل جدیدی از فرمانروایی را به جهان معرفی کرد. (۲۵۵) (درس ۹)

کلیدواژه: رفتار مدارا جویانه و انسانی کوروش - پرهیز از قتل و کشتار

ب) ۱ سواره نظام جابکی بود که در هنگام سواری تیراندازی می کرد و باعث ار هم پاشیدن لشکر دشمن می شد. ۲ پیشینه صحراگردی شان بود که به آنان توانایی جنگیدن و تحمل مشقت راداده بود. ۳ سواره نظام سنگین اسلحه که مجهز به ریه و کلاه خود بود. ۴ استفاده از صدای طبل در آغاز حملات سپاه اشکانی معمولاً وحشت بسیاری در سپاه دشمن ایجاد می کرد. (مورد کشف است) (۲۵۵) (درس ۱۱)

کلیدواژه: سواره نظام جابک و تیرانداز - پیشینه صحراگردی و تحمل مشقت - سواره نظام سنگین اسلحه - صدای طبل

۸ الف) اتن مرکز فعالیت های فلسفی، علمی و هنری (۲۵۵) (کاریک مورد کشف است) و نیز زادگاه مردم سالاری (دموکراسی) به شمار می رفت. (۲۵۵) اما اسپارت، جامعه ای نظامی گرا و جنگاور بود (۲۵۵) که به امور فرهنگی و هنری چندان علاقه ای نداشت. (۲۵۵) (درس ۴) / ب) حکومت اشکانی به شکل غیر متمرکز اداره می شد و اداره برخی از سرزمین ها و مناطق کشور به صورت موروثی در اختیار پادشاهان کوچک و حاکمان محلی بود که تا حدودی در اداره فامرو خویش استقلال داشتند. شیوه غیر متمرکز اداره حکومت اشکانیان، شیوه حکومت ملوک طوایفی نامیده شده است. (۲۵۵) اما پادشاهان ساسانی ایجاد تمرکز و افزایش دامنه نظارت و تسلط خود بر مناطق مختلف کشور را تقویت کردند. در نتیجه این اقدام ها، از تعداد حکومت های موروثی محلی به طور محسوسی کاسته شد. (۲۵۵) (درس ۱۱)

۱۰ الف) نیزه (۲۵۵) (درس ۱۱) / ب) در ارتش هخامنشی به جز پارسی ها، دیگر اقوام ایرانی و غیر ایرانی نیز حضور داشتند. هر یک از این اقوام لباس جنگی و جنگ افزارهای مخصوص خود را داشتند. (۲۵۵) (درس ۱۱)

۱۱ سکه های اشکانی. (۲۵۵) (درس ۱۶)

۱۲ ایران در آن دوره به عنوان واسطه تجاری بزرگ میان چین و هند از یک سو و اروپا از سوی دیگر عمل می کرد. در زمان اشکانیان، ابریشم چین و ادویه هندوستان مشتریان زیادی در فامرو روم داشت؛ بنابراین درآمد هنگفتی از حقوق گمرکی، عوارض حمل و نقل و راهداری، نصیب حکومت اشکانی می شد. (۱) امپراتوری روم نخست در زمان اشکانیان و سپس در عهد ساسانی، تلاش کرد که به طور مستقیم با هند و چین ارتباط تجاری برقرار کند اما اشکانیان و ساسانیان هوشمندانه مانع موفقیت رومیان شدند. (۱) (درس ۱۳)

۱۳ زبان فارسی میانه یا پهلوی ساسانی که دنباله زبان فارسی باستان به حساب می آید، در نواحی جنوب و جنوب غربی ایران رایج بود و زبان رسمی و درباری حکومت ساسانی شمرده می شد. (۲۵۵) (درس ۱۵)

توجه: زبان های باستانی یک محدوده جغرافیایی مشخص و یک سری ویژگی مهم دارند، باید متوجه شون باشید.

۱۴ حکومت هخامنشی با یکپارچه ساختن سرزمین های ثروتمند و متمدنی که مردمان آن ها دارای تجربیات فراوان در تولید کالاهای مختلف بودند، کمک شایانی به رونق اقتصادی و توسعه صنعت کرد. (۱) (درس ۱۳)

۱۵ ساسانیان مصمم بودند به جای حکومت ملوک طوایفی اشکانی، حکومتی متمرکز و قدرتمند ایجاد کنند که دستورات و قوانین آن در سرتاسر ایران اطاعت شود. از این رو، اردشیر بابکان در آغاز کار با مشکلات متعدد داخلی روبه رو شد. (۱) بسیاری از حاکمان محلی که نمی خواستند استقلال نسبی خود را از دست بدهند، با حکومت جدید به مخالفت برخاستند. اردشیر بسیاری از مخالفان را با جنگ بر سر جای خود نشانند و برخی دیگر را با نامه نگاری و ارائه دلایل گوناگون با خود همراه کرد. (۱) (درس ۱۱)

۱۶ اسکندر مقدونی در سال ۳۲۳ ق.م در بابل درگذشت و جانشینانش فامرو پهنار او را که با جنگ و فتوحات پی در پی به دست آمده بود، تجزیه کردند. بلافاصله پس از مرگ وی، جنگ های داخلی میان سردارانش برای به دست گرفتن قدرت آغاز شد. (۱) (درس ۹)

پاسخ امتحان شماره ۲۲

۱ الف) درست (۲۵۵) (درس ۴) / ب) نادرست (۲۵۵)، دوران تاریخی فلات ایران با تاریخ ایلام که اطلاعات مکتوبی درباره آن وجود دارد، آغاز می شود. (درس ۸) / ج) نادرست (۲۵۵)، تقسیم بندی افراد در جامعه نخستین اریایی، معرف نوعی تقسیم کار و دسته بندی حرفه ای بوده و هیچ گروه دیگری برتری و امتیاز خاصی نداشته است. (درس ۱۲)

۲ الف) حمورابی (۲۵۵) (درس ۴) / ب) چندرا گوپتا (۲۵۵) (درس ۵) / ج) نسی هوانگ تی (۲۵۵) (درس ۵)

۳ الف) کاخ تیسفون (۲۵۵) (درس ۱۶)

قلمی نکنید: معماری ساسانی با بنای کاخ اردشیر در فیروزآباد فارس (گورا) آغاز شد و با ساخت کاخ تیسفون به اوج رسید.

۱۶. بخشی از آثار تاریخی کشف شده به موزه‌های اروپا و آمریکا انتقال یافت. این آگاهی‌ها کمک کرد که سلسله‌های پادشاهی مادی تا ساسانیان بهتر و بیشتر شناخته شوند و امکان تشخیص تاریخ واقعی ارفاسانه، تاحدودی فراهم آمد. کاوش‌های باستان‌شناسی و پژوهش‌های جدید همچنین نشان داد که چندین هزار سال پیش از مهاجرت اقوام آریایی، ساکنان فلات ایران به یک جانشینی و کشاورزی روی آورده و تمدن نسبتاً پیشرفته‌ای را بنیان نهاده بودند. تفسیم‌بندی جدیدی بود که مورخان از تاریخ ایران در دوره باستان ارائه کردند. (مهروردی‌کار دو مورد کفایت است) (درس ۷)

کلیدواژه: انتقال آثار تاریخی به موزه‌های اروپا و آمریکا - شناخت پادشاهی ماد تا ساسانیان - یک‌جانشینی ساکنان فلات ایران قبل از مهاجرت آریایی‌ها - تفسیم‌بندی جدید تاریخ ایران

۱۷. ضعف قدرت سیاسی پادشاهان ساسانی به دلیل اختلاف و درگیری پیاپی با اشراف و بزرگان، سوزن مکرر فرماندهان نظامی و دخالت آنان در کشمکش‌های سیاسی، نارضایتی توده مردم از حکومت ساسانی به سبب وجود نابرابری‌های اجتماعی و اقتصادی و عدم مفاومت جدی آنان در برابر اعراب، کاهش توان اقتصادی حکومت ساسانی به سبب طغیان رودخانه‌های دجله و فرات، شکسته شدن سدها و به زیر آب رفتن زمین‌های حاصلخیز اسورستان (بین‌النهرین)، پیام جذاب دین اسلام که جهانیان را به پرستش خدای یگانه و برابری و برادری فرا می‌خواند، انگیزه و روحیه قوی اعراب مسلمان (مهروردی‌کار دو مورد کفایت است) (درس ۱۱)

۱۸. عامل نخست، تأسیس حکومت مرکزی قدرتمندی بود که خاندان ساسانی با توسعه تشکیلات اداری و دیوانی به وجود آوردند. عامل دوم، رسمیت یافتن دین زرتشتی و افزایش نفوذ و اختیارات موبدان بود. (درس ۱۲)

کلیدواژه: تأسیس حکومت مرکزی قدرتمند - رسمیت یافتن دین زرتشتی

قلمی تکنیک: مبدا فرض کنید که پیدایش طیفه دیوران باعث گسترش نظام طبقاتی جامعه در دوران ساسانی بوده است؛ این طیفه خودش معلول علت دیگری (توسعه تشکیلات اداری و دیوانی) بود!

۱۹. در زمان اسکانیان، ابریشم چین و ادویه هندوستان مشتریان زیادی در فلوروم داشت؛ بنابراین، درآمد هنگفتی از حقوق گمرکی، عوارض حمل و نقل و راهداری، نصیب حکومت اسکانی می‌شد؛ اما اسکانیان و ساسانیان هوشمندانه مانع موفقیت رومیان شدند. (درس ۱۳)

۲۰. حکومت ساسانی، این دین را دین رسمی ایران اعلام کرد. با این اقدام، دین و سیاست به هم گره خوردند. از یک سو، پادشاهان ساسانی به پشتیبانی کامل از دین رسمی پرداختند. از سوی دیگر روحانیان زرتشتی، قدرت و حاکمیت پادشاهان ساسانی را تأیید کردند. (مهروردی‌کار دو مورد کفایت است) (درس ۱۴)

کلیدواژه: حکومت اسکانیان، غیرمتمرکز - حاکمان محلی - ملوک طوایفی / حکومت ساسانیان، ایجاد متمرکز - حکومت مرکزی - کم‌شدن حکومت‌های موروثی

۹. الف) ۱. شناسایی و کشف (۲۵٪) ۲. حفاری (۲۵٪) (آرژوندی به صورت ۲۵٪) ۳. انتقال (۲۵٪) ۴. تجارت (۲۵٪) (درس ۳) ب) ۱. سیاسی (۲۵٪) ۲. نظامی (۲۵٪) ۳. اقتصادی مخصوصاً تجاری ۴. انتقال اندیشه ۵. انتقال فرهنگ (مهروردی‌کار دو مورد کفایت است) (درس ۱۳) ج) ۱. پارسایی (۲۵٪) و عفت (۲۵٪) (درس ۱۴) ۲. ۱. آیین کشاورزی و فنون سیاست ۲. شیوه‌های عمرانی ۳. شیوه‌های اقتصادی و تجاری ۴. ساخت بناهای باشکوه ۵. ابداع هنرهای جهانی ۶. مدارا جویی فرهنگی و دینی. (مهروردی‌کار دو مورد کفایت است) (درس ۹)

۱۰. الف) ۱. تأثیرپذیری از دستاوردهای هنری اقوام و ملت‌های تابع ۲. استفاده از مهارت و استادی هنرمندان و معماران سرزمین‌های فلور تحت فرمان هخامنشیان ۳. ترکیب و تلفیق تجربه و سبک‌های هنری اقوام غیرایرانی با شیوه‌های بومی (آرژوندی به صورت ۲۵٪) (درس ۱۶) ب) ۱. وسعت فلور و قدرت یا شکوه و عظمت حکومت یا گستردگی امپراتوری (درس ۱۶)

تکنیک: در این سؤال، متن داده شده، نفس راهنمای شما را در پاسخ‌گویی به دو پرسش «الف» و «ب» دارد؛ فلور هخامنشیان پهناور بود و اقوام و ملل مختلفی را تحت امر خود داشتند و همین امر هم بر سیاست و هم بر هنر و حتی تسامح دینی آن‌ها تأثیر گذاشته بود.

۱۱. بعد از هر ۲۰ سال، یک ماه به دوازده ماه سال اضافه می‌کردند. (درس ۲) ۱۲. مهم‌ترین پیامدهای کشاورزی عبارت‌اند از: ۱. کشاورزان به منظور کاشت، داشت و برداشت محصول، از دوره‌گردی دست برداشتند و نخستین روستاها را به عنوان سکونتگاه‌های دائم ایجاد کردند. ۲. به دلیل تولید اضافه بر نیاز، عده‌ای به فعالیت دیگری غیر از تولید خوراک مانند ابزارسازی، سفالگری و پارچه‌بافی روی آوردند و در تولید این محصولات مهارت و تخصص یافتند. ۳. در نتیجه تولید ماراد بر نیاز، دادوستد میان روستاهای دور و نزدیک به تدریج آغاز شد. (آرژوندی به صورت ۲۵٪) (درس ۴)

کلیدواژه: یک‌جانشینی و به وجود آمدن روستاها - تولید ماراد بر نیاز - تخصصی شدن کارها - شکل‌گیری تجارت - شکل‌گیری شهرها و تأسیس تمدن

۱۳. آنان اعتقاد داشتند که نفوذ و قدرت خدایانسان محدود به ناحیه و شهر خاصی نیست، بلکه تمام فلور و جیتی را در بر می‌گیرد. (مهروردی‌کار یک مورد کفایت است) (درس ۱۴)

۱۴. به ربان‌هایی گفته می‌شود که در دوران اسلامی به تدریج در مناطق مختلف ایران رواج یافتند. (درس ۱۵)

۱۵. ۱. آن‌ها قصد داشتند فرهنگ یونانی را در ایران و دیگر متصرفات اسکندر در آسیا رواج دهند. ۲. ساکنان آن‌ها وظیفه داشتند از وقوع نورش‌های احتمالی و هجوم طوایف کوچ‌رو جلوگیری کنند. ۳. از سوی دیگر، این شهرها زمینه گسترش فعالیت‌های تجاری با سرزمین‌های دور و نزدیک را فراهم می‌آوردند. (مهروردی‌کار دو مورد کفایت است) (درس ۱۰)

خلاصه کیسولی

تاریخ ۱

- خلاصه درس های نموداری و کاربردی
- بیان نکات مهم و پرتکرار امتحانی
- بررسی مطالب اصلی هر درس برای مرور و جمع بندی

۳x۱
ویژۀ امتحانات
۱۴۰۵

